

V. OTURUM

MOBİL SANTRALLERİN SAMSUN SÜRECİ ve ÇEVREYE ETKİLERİ

Oturum Başkanı: Sadi SUBAŞI

SUNUCU Oturumu yönetmek üzere, Sayın Sadi Subaşı'nı kürsüye davet ediyorum.

OTURUM BAŞKANI Çok değerli katılımcılar, EMO'nun değerli yöneticileri; hepinize bu katılımınız için saygılarımı sunarak başlıyorum.

Bugün, 5 yıl önce Samsun'un başına bela edilen bir santral hikayesini konuşacağız ve bu santralin patlak verdiği andan itibaren olayın birebir içerisinde olan ve bu sorumluluğu taşıyan değerli konuşmacılarla birlikte olacağız.

Sayın konuşmacılarımızı buraya davet ediyorum.

Mobil santrallerin hukuksal sürecini başlatan, o dönemin Baro Başkanı Sayın Arif Yılmaz Üney, buyurun.

Mobil santral konusunda oluşturulan çevre birlikleri içerisinde yer alarak, aslında kendi konularında olduğu için son derece büyük katkılar veren Çevre Mühendisleri Odası Samsun İl Temsilciliği Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Prof. Dr. Gülfem Bakan, buyurun.

Kendileri aynı zamanda Ondokuzmayıs Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesidir.

Bu santral olayının gündeme geldiği andan itibaren hemen hemen bütün olayların içinde olan Sayın EMO yöneticilerinden, o zamanki EMO Oda Başkanı Sayın Metin Telatar, buyurun.

Değerli katılımcılar; hepinize oturma başkanı olarak teşekkürlerimi sunuyorum.

Kısaca bir 2000'li yıllara dönersek, piyangodan çıkar gibi, yatırıma susamış bir kentin bu susamışlığı fırsat bilinerek ve âdetta Samsun halkının gözünden kaçırılarak temel atma aşamasına gelen MOBİL SANTRALLER yatırımıyla karşı karşıya geldiğimizde herkes şaşkına dönmüştü. Kent adına SAMSEV'in düzenlemekte olduğu bir Kent Kurultayının gündeminin son dakikalarında, o dönemde Ticaret Odası Başkanlığı yapan Sayın Adnan Sakoğlu, ilk kez böyle bir olayın gündemde olduğunu duyurmuştu. Herkesi şaşkına çeviren ve o gün Enerji Bakanının da katılacak olmasıyla bir anda özellik kazanan bu santral konusu, o gün Kurultayda yeterince değerlendirilemedi. Nedeni, daha evvelden bu konuda bir açıklama yapılmaması ve yöneticilerin o anda karşı karşıya kaldıkları bu olayın derinliğine bilgi sahibi olamamalarındandı. Ancak, geçen süreçte, olayın büyüklüğü, olayın tehlikesi ortaya konulduğunda, herkes elinden gelen gayretle bu işe tepkisini koydu. Sivil toplum örgütleri hemen bir araya geldiler, çevre birliklerini oluşturdular. Çevre birliklerinin içerisinde, bizimle birlikte başka arkadaşlarımız da vardı; ama inanılmaz bir mücadele verildi.

Hatırlayacaksınız, Samsun'un Çarşamba Ovası gibi Türkiye'nin en önemli ovalarından birisinin tam ortasına, günde 1000 ton fueloil yakacak bir ölüm santrali inşa edilecekti. İş öğrendiğimde, yarattığı tehlikenin ötesinde, Samsun'a nasıl böyle bir saygısızlığın, Türkiye'nin en önemli ovalarından birine nasıl kıyıldığını anlamakta zorluk çektim açıkçası. Ama ne yazık ki, bu kentin en üst düzey seçilmiş yöneticisinin davetiyle gelmişlerdi ve bugün de kendileri buraya davetli oldukları halde aramızda yoklar. Gönül isterdi ki, Sayın Büyükşehir Belediye Başkanımız böyle bir forumda olsunlar, davetlerine sahip çıksınlar, haklı oldukları yerde de savunsunlar; ama gördüğümüz gibi, kentimizin en büyük sorunu bugün yine gündemde ama kentin hiçbir yetkilisi burada yoklar.

Kentimizde şöyle bir olay yaşanıyor arkadaşlar: Bu kent sanki iki başlı, bir tarafta seçilmiş ve atanmışlarla birlikte yerel yönetimlerde görev alan tüm yöneticiler; diğer yanda da bu kentin daha iyiye gitmesi için, daha güzel şeylerin olması için çaba harcayan, onun ötesinde hiçbir hesabı olmayan sivil toplum kuruluşlarının yöneticileri.

Böyle bir yanlışlığın olabildiği başka bir büyük kent hatırlamıyorum. Tabii, mobil santralle başlayan süreç devam etti, onunla bitmedi. Her geçen gün yeni dayatmalarla, yeni oldubittilerle karşı karşıya kaldık. Mobil santraller yetmedi, üç tane de termik santral yapımı gündemde. Yeşilirmak kıyısında yeri alınmış bir araziye gizli saklı bir yapılanma yine devam ediyor. Bu arada, tersane hikâyesinin sürüncemede kaldığı bir süreçte, gemi söküm tesisleri gündeme getiriliyor..Asbestli gemilerin sökülerinin yapılacak olması ve kansorejen etkileri nedeniyle tavır koyduk. Sonuçta, bizi sanayi yatırımlarına karşı çıkan kuruluşlar gibi gösteren bir ortam yaratılmaya başladı.

Değerli dostlarım, değerli katılımcılar; Samsun, Karadeniz'in en büyük kenti diyoruz, Büyükşehir olan tek kent diyoruz; ama sonuçta, bunun karşılığında alabildiğimiz hiçbir şey yok.

Belki eleştiri yaparak böyle bir toplantıyı açmak çok doğru değil; ama bazı olguları kabul edersek, bunları göz ardı etmezsek, konuşacaklarımızın daha da anlamı olur. Gönül isterdi ki, bugün bu konu konuşulduğuna göre, bu konunun tarafı durumunda olan veya bu servisten elektrik satın alan ilgili kurum yetkilileri de burada olsunlar, kentimizin özellikle yerel yöneticileri burada olsunlar, Sayın Valisi burada olsun. Çünkü burada konuşulacaklar bilimsel nitelikte olacaktır. Herkesin söz hakkı olduğu, yanlış söylemlere karşı itirazların ortaya konulabileceği bir forumda bu fırsat kaçırılmıştır. Ama sadece bu Forumda değil; Samsun'da bugüne kadar ne zaman Samsun'un çıkarına bir forum düzenlenmişse, bu forumlarda maalesef Samsun'u yönetenlerle Samsun'u temsil edenler yer almamışlardır. O açıdan, Oturum Başkanı olarak öncelikle yerel yöneticilerimize ve bu konuda sorumlu olan tüm yetkililere, başta Valimiz olmak üzere, üzüntülerimi ve kaygılarımı iletmek istiyorum.

Konuşmacı arkadaşlarım anlatırken, olayları bir kez daha yaşayacağız ve bugün geldiğimiz nok-

tayı göreceğiz. O noktada tabii söyleyeceklerimiz olacak. Ama bir gerçek var ki, Samsun, âdetta göz ardı edilen bir kent haline gelmiştir. Son seçimlerle birlikte Samsun, kendi adına bir doğru yapmıştır; çünkü iktidarın yanında olmak, her zaman bir kente kazanç sağlamıştır. Ama Samsun, son 30 yıldır bu yaptığı doğrunun karşılığını hep maalesef olumsuz dayatmalarla almıştır. Bu kez de yüzde 58'in üzerinde bir oyla iktidarın yanında yer almıştır. Karadeniz illeri içerisinde Büyükşehir olan tek kent, olan Samsun yine bakanlık alamamıştır. Bakanı olmayan bir kentin de Hükümet düzeyinde ne kadar yeri olabileceğini geçtiğimiz günlerde çok iyi yaşamış bulunuyoruz.

Evet, ilk sözü Sayın Gülfem Bakan'dan başlayarak vermek istiyorum, çünkü Gülfem hanımın böyle bir talebi olmuştur. Aslında en çok konuşulacak olan bu işin hukuksal süreciydi; çünkü başarıyla sonuçlanan ve bu başarının mimarı olan o dönem Baro Başkanımız Sayın Arif Yılmaz Üney ve bu dönem ki Baro Başkanımız Sayın Ahmet Gürel aramızdalar.

Bütün Samsun adına, Baromuzun tüm yetkililerine şükranlarımı sunmak istiyorum. Çünkü bu işi kotarabileceğimiz tek yer hukuksal zemindi ve orada çözdük. Ama ne yazık ki, öyle bir ülkede ve öyle bir kentte yaşıyoruz ki, hukukun aldığı kararlar dahi bir bakan emriyle çiğnenebiliyor.

Sayın Bakan, buyurun.

Prof. Dr. GÜLFEM BAKAN
(ÇMO Samsun İl Temsilciliği
Yönetim Kurulu Başkanı)

Hepinize merhabalar.

Aslında çoğumuz birbirimizi tanıyoruz. Ben yine de kısaca kendimi tanıtayım. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesiyim. Aynı zamanda, 1997'den günümüze kadar Samsun Çevre Mühendisleri Odası İl Temsilciliği görevini de yürütmekteyim. Sayın Başkanımızın da ilettiği gibi, 2002'den bugüne kadar da mobil santralin birebir bu aşamalarında farklı değerlendirmeleri birlikte yaptık. Ne yazık ki, tekrar aynı tartışmaları farklı boyutlarda bugün yapmak durumunda kalacağız.

Öncelikle, bu Enerji Forumunu düzenlediği için, Elektrik Mühendisleri Odası Samsun Şubesine teşekkür ediyorum.

Nedir yaşadığımız olaylar, biraz çevresel boyutta alarak sizlere aktaracağım. Çevre kirliliği artık aslında o kadar çok tanımlanıyor, o kadar farklı ifade ediliyor ve her ifadenin yanına da ekleniyor ki, sanki bu bir süs, bir ekleme ve bunun yanına koyduğumuzda, “Bakın, çevreyi koruyoruz” gibi algılanıyor; ama özünde, gerçekten çevre adına doğru kararlar, doğru yaptırımlar, doğru planlamalar yapıyor mu? Türkiye’de işler bu şekilde mi yürüyor ya da bunu yapanlar gerçekten bunun bilimsel altyapısına sahip olan kişiler mi; yoksa, çevre kirliliği, çevre sorunları ya da çevre politikaları dediğimizde, ülke politikalarıyla çelişen noktalarda bunlar göz ardı mı ediliyor, bunları aslında hatırlamamız gerekiyor. Türkiye’de ne yazık ki bu birazcık öyle oluyor, ülke politikalarımızla... Bizim henüz yok, ama AB’nin dayattığı birtakım çevre politikamız var; ama onlar bile çok düzgün görünmüyor. Onun için, tekrar tanımlamak istemiyorum; ama Samsun’un da çok yakın bir geçmişte yaşadığı, şu anda değişik aşamalarda ilerleyen, ama hâlâ bir yılan hikayesi olan problemidir çevre kirliliği.

Hukuksal açıdan Arif bey çok daha ayrıntılı açıklayacaktır, ama Anayasamızın 56. Maddesi bize diyor ki, “Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.” Bu hakkımıza ne kadar sahip çıkıyoruz ya da bunun gerçekten arkasında duruyor muyuz? Özellikle 21. Yüzyılda “Çevre hakkı” kavramının tartışılması, politik karar alma süreçlerinde mutlaka gelecek kuşaklara bu kavramın ve bunun olgularının gereğini yerine getirerek iletmemiz gerekiyor.

Peki, ne oldu? Karadeniz, aslında bir tek mobil santralle değil, birçok farklı endüstriyel gelişmeler... “Karadeniz Bölgesi çok da gelişmiş değildir. Onun için, endüstriyel yatırımların bir kısmını oraya yönlendirelim” derken, hem Karadeniz havzasına, hem Karadeniz Bölgesine yoğun bir kirlilik yükü aktarılmaya başlandı son yıllarda. Özellikle evsel ve endüstriyel atıklar, bunların çoğu da arıtılmadan ya da uygun arıtım yöntemleri yapılmadan, hem Karadeniz’e, hem de bölgeye aktarılıyor. Bu anlamda, Orta Karadeniz Bölgesi de, demin Sayın Başkanımızın da ilettiği gibi, 2002 yılında, hukuki savaşlara rağmen...

Şöyle de bir nokta var, onu da dile getirmek istiyorum: Bizim halkımız, ne yazık ki, her türlü kirlilik probleminde ya da farklı konularda duyarlılıklarını birebir yaşamadan ortaya koymı-

yor. Örneğin, biz sivil toplum kuruluşları olarak, mobil santral olayının ortaya çıktığını ya da yapılacağını bilgisini alıp, bu konuda olabilecekleri halkımıza anlatmaya çalıştığımızda, ta ki kurulup bacalarından duman çıkıncaya kadar, bunun gerçekten ne kadar yanlış bir yatırım olduğunun çok da farkına varamadı ve tepkisini net olarak ortaya koyamadı. Aynı şeyi deniz için de yapıyorlar; denize giriyorlar, her ne kadar yazılar yazılsa da orada, Kolibasilini biz görmüyoruz, bize bir zarar vermiyor” deyip, sahillerde hâlâ yüzlerce insanı denize girerken görüyorum. Ama bilmiyorlar ki, çevre kirliliği uzun vadede birikimlerle insanlarda ve nesillerde zararlar yaratabilen kirliliklerdir, öyle bir anda ortaya çıkabilen şeyler değildir.

Aynı olay mobil santralde de olmuştur. Ne zaman ki kuruldu, kurulmasını engelleyemedik, kurulduktan sonra çalışmaya başlandı, ondan sonra tepkiler daha yoğun oldu; ama öncesinde Çevre Mühendisleri Odasının açtığı ilk mobil yüzgezer santrallerin düşük megavatlarda ÇED’den muaf tutulması kararı bir mahkeme kararı olduğu için, onun peşinden hukuksal süreçler devam etti ve o zaman o süreç sonunda kapatılma kararını aldırmiştık. Ne oldu? Yapılan sözleşmeyi de o kadar güzel yapmışlar ki, o günden bugüne devletimiz işletmeye, üretmedikleri enerji karşılığında sürekli para ödedi. Bu da devletin uzun bir süre ödediği, ama “Biz bu parayı niye ödüyoruz? Bu enerjiyi bir şekilde alsak da...” diye de beklediği bir konuydu aslında. Özellikle de seçimin hemen sonrasına denk geliyor. ÇED’e eşdeğer saydıkları Çevresel Durum Değerlendirme Raporunun olurunun alınması aslında 2006. 2006’nın 6. ayında sunulmuş, 9. ayında olurunun almışlar; ama bugüne kadar beklemiş. Yani isteseler, o zaman da işletebilirlerdi.

Bu hukuksal sonuçlara rağmen yeni düzenlemeler yapmışlar yönetmeliklerde, ki bunlar ne kadar doğru, ne kadar yanlış, tartışacağız. Mevcut sistemde hiçbir değişiklik yapılmamış. Çevre Bakanlığı ve mahalli çevre kurulları tarafından, kullanımı çevre kirliliği yaratacağı nedeniyle yasaklanmış olan 6 nolu fueloil’le tekrar çalıştırılmış.

Bu noktada bir şey var. Normalde, Çevre Bakanlığı 6 numaralı fueloil’i tüm Türkiye genelinde yasaktır; ancak, mahalli çevre kurulları, özel durumlar gerektiğinde, belli kotada izin verebilir. Biz şimdi tekrar soruyoruz Samsun İl Mahalli

Çevre Kuruluna, Valiliğe; acaba gerçekten bu izni çıkardılar mı, bu izin var mı, bu bölge için bunun kullanımını önerdiler mi? Çünkü bunlar önemli kararlar. Bir taraftan da Mahalli Çevre Kurulunda geçen hafta yapılan görüşmede, Samsun, hava kirliliği açısından kirli bir il olarak ilan edilmiş. Bu açıdan da önlemler alınması gerektiği söyleniyor. Yani çelişkiler var; bir yandan çok kirli bir il diyorsunuz, bir yandan böyle bir yakıta izin veriyorsunuz!

Bu yakıtın en önemli özelliği, çok uzun süreli ayrışan, yüksek miktarda ... gazlar içeriyor. Özellikle Yönetmeliğe baktığımızda, kükürt dioksit emisyonu için 1700 miligram/metreküp, azot oksit için ise sınır değer 800. Bunlar üzerinde de tekrar tartışabiliriz yük bazında.

Dün, rüzgâr konusunda konuşan arkadaşımız da benzer bir tablo vermişti. Çok kısaca, enerji üretimlerinden baktığımızda, petrolün bütün alanlarda, iklim değişikliği, asit yağmuru, su kirliliği, toprak kirliliği ve gürültü kirliliği konusunda kesin çevresel etkileri var farklı boyutlarda ve bunların göreceli karşılaştırıldığı bir tablo.

“Üretimde değişik yakıtlar kullanıldığında, bu asit yağmurlarına neden olan kükürt dioksit için acaba elektrik üretimi sırasında ne kadar emisyon açığa çıkıyor?” diye baktığımızda, yine kömür, doğalgaz, petrol, ABD’nin bir ortalama yakıt karışımı var. Petrolle aslında o yakıt karşılaştırıldığında, beraber bakabiliriz. Çünkü yakıt karışımında 6 numaralı fueloil de içinde, çünkü petrolü daha arındırılmış olarak dikkate alıyorlar. Ama yine milyar ton olarak salınan kükürt dioksit toplam üretimine baktığımızda, kömürle beraber o yakıt karışımı ve petrol en yüksek değerleri içeriyor. Enerji alternatiflerini düşündüğümüzde, doğalgaz daha düşük, rüzgâr yok.

Aynı şekilde, NOx’ler için düşündüğümüzde de, petrolün yine belli bir payı var. Yine bu ortalama yakıt karışımına baktığımızda, kömürden bile yüksek salınan NOx miktarları var, milyon ton olarak üretilen enerji başına. Karbondioksit için baktığımızda ise, yine kömür yakıt karışımı benzer seviyelerde. Yalnız, karbondioksit, doğalgazdan yine biraz daha fazla. Çünkü doğalgaz da bugün mobil santraller için bir alternatif midir diye tartışılan bir hammadde.

Arıtımına çok fazla girmeyeceğim; ama “Biz çok iyi arıtım yapıyoruz. Kullandığımız arıtımlar en yüksek seviyelerde, istenilen seviyelere

düştü” gibi, basınım farklı yorumlarından okuduklarımız var. Ama arıtım alternatiflerine baktığınızda, seçtikleri kireç ve kireçtaşıyla yapılan arıtım tekniğiyle, proseste kullanılan hammaddeler, yani kireçtaşı yüzde 80-95 arıtım verimi sağlasa bile, mutlaka ıslak çamur dedikleri ya da bizim alçıtaşı dediğimiz tonlarca alçıtaşının çıkmasına neden oluyor. Bunun miktarını biraz sonra vereceğim. Teknik olarak düşündüğümüzde, farklı alternatiflerle daha iyi arıtım yapma ve daha az atık çıkarma şansları da var.

Mevcut Enerji Üretim Sistemlerinin Çevresel Etkileri

Yakıt	İklim değişik.	Asit Yağmurları	Su Kirliliği	Toprak Kirliliği	Gürültü	Radyas
Petrol	X	X	X	X	X	-
Kömür	X	X	X	X	X	X
Doğalgaz	X	X	X	-	X	-
Nükleer	-	-	X	X	-	X
Hidrolik	X	-	X	X	-	-
Rüzgar	-	-	-	-	X	-
Güneş	-	-	-	-	-	-
Jeotermal	-	-	X	X	-	-

Bizim çevre mühendisliği uygulamalarındaki hedefimiz, bir kere öncelikle temiz üretimdir. Temiz üretim sonrasında eğer olmazsa olmaz atığınızı arıtıyorsanız, en uygun kimyasallarla arıtmanız ve en az atığı tekrar... Çünkü atığın atığı mutlaka oluşuyordur. O atıklar da bir sorundur. Onu elde etmeniz önemlidir. Dolayısıyla, seçtikleri arıtım yöntemleri hiç de o kadar en uygun arıtım yöntemi değildir.

Yine aynı şekilde, NOx’ler için farklı seçenekler var. Şu anda kullanılan 6 numaralı fueloil atık yakıttır. “Verimimiz yüzde 90’ın üzerindedir” dedikleri de, çok da sağlanabilecek, teknik olarak mümkün olan bir arıtım yöntemi değildir.

Asit Yağmuruna Yol Açan So₂ İçin Elektrik Üretimi Sırasında Karşılaştırılmalı Emisyonlar

Yakıt	Üretilen kWh başına salınan SO ₂ (pound)	Üretilen kWh (1995) milyar ton	Salınan SO ₂ toplam üretim (milyar ton)
Kömür	0,0136	1653	11260
Doğalgaz	0,000007	268	1
Petrol	0,0123	56	345
ABD ort. Yakıt karışımı	0,0078	2995	11680
Rüzgar	0	3	0

Asit Yağmuru Ve Duman Oluşumuna Yol Açan No_x İçin Elektrik Üretimi Sırasında Karşılaştırılmalı Emisyonlar

	Üretilen kWh başına salınan NO _x (pound)	Üretilen kWh (1995) milyar ton	Salınan NO _x toplam üretim (milyar ton)
Kömür	0,0079	1653	6514
Doğalgaz	0,0046	268	614
Petrol	0,0036	56	102
ABD ort. Yakıt kargasımı	0,0048	2995	7223
Rüzgar	0	3	0

Bu aşamada nereye geldik? Çevresel boyutta işletmeyi aynen çalıştırmak amacıyla, yeni ÇED Yönetmeliğine bir Geçici 6. Madde eklemişler, Çevresel Durum Değerlendirme Raporu hazırlansın diye. Bunun sonucunda da direkt o rapora istinaden işletmeyi çalıştırmaya başladılar. Bu anlamda, biz yine Samsun'un bilinçli tüm sivil toplum kuruluşları, ilgili meslek odaları bir araya gelip, Çevresel Birliktelik Platformunu oluşturduk. Mücadeleye kaldığımız yerden tekrar başladık. Sonuçta, iklim değişikliği, artan hava sıcaklığı, kuraklık, enerji ihtiyacı ve bunun sonucunda, her nasılsa, Türkiye'de birçoğu aslında artık kapatılmış olan Samsun'daki mobil santralleri çalıştırma kararı aldılar.

Nedir bu konuda çevresel gerçekler ve yanlışlar? Bunlar bildiğimiz şeyler, ama çok kısaca hatırlayalım. Türkiye'nin gerçekten böyle acil bir enerji ihtiyacı var mıdır ve bunu bu şekilde mi karşılamaları gerekiyordu, bunu bir sorgulamamız gerekiyor. Mobildir, hareketlidir, değildir... 5 senedir taşımadılar bir yere. Demek ki, bir yere gitmiyor bu. Zaten onun öyle olmadığını o zaman da söylemiştik. Böyle bir yapıda değil. Farklı tarihlerde farklı Danıştay Dairelerince alınmış konuşlandırılması kararının iptaline yönelik kararlar vardır. Bunları hiçe sayarak başlamış bir işletmedir şu an. Hatırlarsanız, o zaman geldi, burada araştırma yaptı Meclis, "Devleti borca sokan isabetsiz bir yatırımdır" kararı verdi; ama buna rağmen aynı Meclis şimdi çalıştırma kararı aldı. Milyonlarca dolar tazminat öndü sisteme. Bakanlık açısından sormamız gereken, o günden bugüne sistemde herhangi bir değişiklik yaptılar mı? Özellikle bizim en büyük şeyimiz neydi; yanlış yer seçimiydi, ikincisi de yanlış hammaddeydi. Bu ikisi konusunda herhangi bir değişiklik yapmadıktan sonra, sistemin kendi içinde de zaten yatırım olarak herhangi bir yatırım yapılmadığı değişikliğe. Dolayısıyla, ay-

nen çalışıyordu, dedikleri gibi herhangi bir iyileştirme yoktur. Verilen rapor kesinlikle Çevresel Etki Değerlendirme Raporu değildir. Çevresel Etki Değerlendirme Raporunun Türkiye'de ne yazık ki başından bu noktaya geldiği aşamalara bakarsanız, yanlış kullanımı var. Biz şöyle yapıyoruz: Bir sanayi kuruluşu için ön hazırlıklar yapılıyor, DPT'de belli aşamalarda yeri belirleniyor, kapasitesi belirleniyor, birçok ön çalışmaları yapılıyor, ondan sonra, "Tamam, biz Samsun'a böyle bir yatırım yapacağız. Haydi, gelin, buraya buna göre bir ÇED hazırlayın" diyorlar. Bu, ısmarlama bir ÇED oluyor. Neden? Zaten yeri siz seçmişsiniz; yani çevresel koşulların hiçbirini düşünmeden, oradaki birçok çevresel faktörleri ya da bölgesel faktörleri dikkate almadan. Bunun da şu an Bakanlığın yeni yeni uygulamaya başladığı bir başka aşaması stratejik ÇED'dir; yani yer seçimi aşamasından itibaren ÇED'in uygulanması lazım. Bunun ötesinde, bitmiş bir tesise zaten hiçbir zaman Çevresel Etki Değerlendirme Raporu hazırlanmaz; yani orası zaten yapılmış ve bitmiştir. Oraya çevresel etki değerlendirmeye eşdeğer sayabileceğiniz bir rapor... Zaten ismini öyle koymamışlar, "Oradaki mevcut durumu değerlendirme" diyorlar. Bakanlığa bir yazı yazılmış. Hatta buradaki İl Müdürlüğüne gittiğimizde de sorduk. Bakanlığa yazı yazdık, Bakanlık, "Evet, bunu ÇED'e eşdeğer sayabilirsiniz ve başlatabilirsiniz" dedi. Yani mevzuatta aslında "Direkt bu bunun eşidir" diye bir tanım koyamazlar. Çevresel Durum Değerlendirme Raporu bir yanıltmacadır. Mevzuatta nasıl bir değişiklik yapmışlar, onlara bir bakacağız. Bakanlığın sayfasına direkt iki mevzuatı, 2002 ve 2003'te çıkan ÇED Yönetmeliğini kendi karşılaştırmalarında koymuşlar. Ben direkt İnternet'ten aldım. Hatta yazım hataları filan da var; onları da değiştirmedim, size aynen bunları veriyorum.

ÇED prosedürüne ilişkin olarak, "Süreç çok uzun, biz bunun için çok bekliyoruz. Dolayısıyla, bunun süresini kısaltın, kısa sürede yapılsın" denildi 2002'deki Yönetmelik sonrasında. 2003'te hemen 117 işgününden 37 işgününe geçen, Ek 1 dedikleri birinci sınıftaki ÇED'e tabi tesisler için uygulanacak aşamalar var burada. Halkın bilgilendirilmesi ve format verilmesi daha yukarılara alınmış. Yani ÇED'i hazırlayacak olan firmaya hangi formatta yapacağını verirken, orada da halkın bilgilendirilmesi gerekiyor. Eğer dedikleri Çevresel Durum Değerlendirme Raporu ona eşdeğer olsaydı, daha önce ÇED

yapmadıklarına göre, bir zahmet gelip, bizim oradaki halkımızı bu konuda bilgilendirmeleri gerekiyordu; ne yaptıklarını, nasıl yaptıklarını anlatmaları gerekiyordu. Böyle bir şey yapılmamış. Zaten kendileri de, il müdürlüğü de söylüyor. Yani halkın çok da o konuda bilgilendirilmesini istememişler ve 2006'da zaten bu geçmiş.

Bu da Ek 2 listesi, yani ön ÇED gerekenler için. Burada da aslında yine ÇED açısından düşünelim, halkın bilgilendirme toplantısını yeni Yönetmelikte tamamen kaldırmışlar. Bu da aslında Samsun'da bugünlerde açılan farklı bir tartışma kapsamında olan taşocaklarını içeriyor. Biliyorsunuz, değişik yerlerde bugün davalık olan sorunlar var. Nasılsa yine orada halk bilgilendirilmeden ön ÇED çalışmaları yapılabiliyor.

Bunlar hep Bakanlığın sayfasında var, aynen bu şekilde. "Ek 1'e tabi projelerde yenilikler yaptık" diyor. "ÇED sürecinde yapılmakta olan bilgilendirme ve ... toplantısını birleştirip tek toplantı yapılıyor" diyor ki, yapılmamış. 117 işgünü 35'e düşmüş. Yeterlilik uygulaması da, ÇED'i hazırlayacak olan bürolar için getirilen bir yeterlilik uygulaması var.

Bunlar geçici maddeler. Bunların hepsini Sayın Baro Başkanımıza da ileticeğim. Zaten kendileriyle de görüşmüştük. Dediğim gibi, bunları İnternet sayfasına böyle koymuşlar. 2002'deki Geçici Madde 6'ya bakın ve şu anki Geçici Madde 6'ya bakın. 2002'de diyor ki, "Mobil ve yüzer elektrik santralleri, bu santrallerin enterkonnekte şebekeye bağlantısını sağlayacak enerji iletim hatları, santrallerde kullanılacak petrol, petrokimyasal veya kimyasal ürün depoları ile limanlar, iskeleler ve rıhtımlara ilişkin faaliyetlere bu yönetmelik hükümleri 31.12.2002 tarihine kadar uygulanmaz." Rastlantıya bakın ki, tam karşısın-

da, yine 2003'teki Geçici Madde 6'da bu kez diyor ki, "Bunlar için eğer yer seçim izni alındıysa, çevresel durum değerlendirme raporu alınabilir. Bakanlığa sunar, Bakanlık uygun görürse, bunu verebilir." Şu anki yaptıkları, bu Geçici Maddeye göre. Sanki sadece bize ısmarlama, çıkarmışlar, mobil (yüzergezer) santrallerin yerine bunu koymuşlar. Biz de bu noktada şeyi soruyoruz; eğer Türkiye'de o günden bugüne bunun benzeri başka yatırım yok muydu ki, onlar için de Çevresel Durum Değerlendirme Raporu istemişler mi, yaptırmışlar mı; yani Samsun haricinde hangisi için Çevresel Durum Değerlendirme Raporu istemişler, Bakanlığın bunu da açıklaması lazım.

Bu, İnternet sayfasında var. Samsun'un İl Çevre Durum Raporu, 2003-2004'te yayımlandığı raporlar var. O raporlarda direkt bizim anlattıklarımızı, mobil santrallerin kirli olduğunu, yanlış olduğunu, yanlış yatırım olduğunu İl Çevre Müdürlüğü yazmış; ama ne yazık ki bugün işletmek ve kontrol etmekle yükümlüler. Bir kere başlığa bakın, J.2.1.I termik enerji kapsamına koymuşlar. O zaman, "Hayır, bu bir termik santral değildir" diyorlardı. Bu kavramlar hep bu şekilde devam ediyor. Yani "Yüksek tesislerdir, emisyon izin gerekiyordur, deşarj izni gerekiyordur, gürlütlü izni gerekiyordur, şu tür arıtımlar gerekiyordur" diye kendi raporlarına birtakım hatalarla birlikte... "Arıtma sonrasında oluşacak alçıtaşı miktarı yaklaşık 90 ton/gün" diyor. Yani eğer günde 90 ton sürekli SO2 indirimi için alçıtaşı kullanması lazım, 90 ton açığa çıkarması lazım, iki üniteden 180. Çarpı 30 deyin, 5400 ton/ay, yani bir ayda burada bu kadar alçıtaşı olması lazım. O zaman, o yığıntılar nerede, onu da soruyoruz biz. Yani eğer kullandıysa gerçekten, böyle bir arıtım yaptılarsa, bu alçıyı ne yapacaklar? O da ayrı bir problem zaten.

Küresel ısınmaya yol açan karbondioksit için elektrik üretimi sırasındaki karşılaştırmalı emisyonlar

Yakıt	Üretilen başına salınan CO ₂ (pound) kwh	Üretilen kwh(1995) milyar	Salınan CO ₂ toplam üretim (milyar ton)
Kömür	2,12	1653	1754
Doğal gaz	1,34	268	180
Petrol	1,96	56	55
ABD Ortalama yakıt karışımı	1,33	1995	1991
Rüzgar	0	3	0

Fuel-oil yakma kaynakları için yakma sonrası SO₂ kontrolleri

Kontrol tekniği	Proses	Tipik kontrol verimi	Notlar
Islak tutucu	Kireç/ kireçtağı	% 80-95+	Yüksek sülfürlü yakatlar için uygundur. Kabuk oluşumu, korozyon, aşınma ve ıslak çamur oluşur. Tekrar gazların ısıtılması gerekir.
	Sodyum karbonat	% 80-98	Tipik uygulama aralığı 5-430 MMBtu/h, yüksek kimyasal ayrıca maliyeti
	Magnezyum oksitli yakama	% 80-95+	MgO geri kazanılabilir. Kalsinasyon için harcanan su kireç kullanımında baca gazlarının yeniden ısıtılması için gerekeme eşdeğerdir.
	Çift alkali	% 90-96	Sodyum hidroksit ve amonyak çözeltileri kullanılır, geri kazanılır, oluşan SO ₂ den kükürt elde edilir. Amonyakla yakamada oluşan amonyum sülfat gübre olarak kullanılabilir.

Ölçümlerle ilgili yine spekülasyonlar var. Ölçüm istasyonunun yerinin seçimi ve gündüzle gece ölçüm sonuçlarının karşılaştırılması çok önemlidir. Çevresel açıdan, kendi sözleşmelerinde şöyle de bir yaptırım gücü de var aslında: Saatlik sınır değerlerinde mutlaka para cezası ödemesi lazım. Yani il müdürlükleri öyle iyi kontrol etmelidir ki, herhangi bir saatte eğer sınırı aşarsa ölçümleri, mutlaka hemen ceza yazması gerekiyor. “15 dakikada bir ölçümleri online alıyoruz” diyorlar; ama dediğim gibi, hangi noktadan ve nasıl ölçtükleri, cihazları nasıl kalibre ettikleri, bunların hepsi önemlidir. Onun için, mutlaka tarafsız ölçümler olması gerekiyor.

“Kireç atıkları tehlikeli atık kapsamında olabilir. Olursa, İZAYDAŞ’a göndereceğiz” diyorlar. İZAYDAŞ artık atık kabul etmiyor, kapasitesi bunu kaldırmıyor. Yani bu kadar çok atığı alması mümkün değil, ki belki de “Tehlikeli atık kapsamında değildir” diyeceklerdir. 6 numaralı fueloil’in ağır metaller açısından diğer hava kirlleticileri de vardır; bunların hiçbirini burada gündeme bile getirmediğimiz diğer problemler. Ne yapacaklar o zaman bunları?

Gürültü, gerçekten bölgede önemli bir problem. Bunlar için hiçbir ölçüm yapılmıyor. “Susturucular koyduk” diyorlar, ama demek ki yeterli değil. Evet, bu problem yaşanıyor. “Hiç suyumuz kirlenmiyor, hiç atığımız yok” diyorlar; ama mümkün değil, mutlaka vardır. Biliyorsunuz, artık yakıt yetmedi, dışarıdan yakıt arama işine girdiler 6 numaralı fueloil için. Yakıt boşaltımı

yapıyorlar, bu arada denizde kirlilik yaratmama ve deniz kirliliğinin izlenmemesi de kesinlikle mümkün değil. O zaman ne gerekiyor? Emisyon izni, tehlikeli atık izni ve mevzuattaki diğer tüm kontrollerin mutlaka en kısa sürede alınıp, sistemin öyle çalıştırılması gerekiyor. Biz sistemi zaten en başından kabul etmiyoruz; ama var olan haliyle de çalıştırıyorlarsa, bunlar olmadan çalıştırmamaları gerekiyor.

Dediğim gibi, Çevresel Durum Değerlendirme Raporunun dünya literatüründe yeri yok. Yine bölgede toprak kirliliği ve su kaynakları kirliliği konusunda da, “Canım, hemen asit yağmuru mu olacak?” deniliyor. Demin dediğim gibi, bu, uzun süreçte konsantrasyon olarak insan vücudunda ve hayvan vücudunda birikime neden olarak kirliliğe neden olabilecek ya da sağlık bozulmalarına neden olacak sorunlardır. Bunların sürekli izlenmesi, takip edilmesi gerekiyor.

Aynı şekilde, veterinerlerin de çalışmaları var. Konsantrasyon bazında böyle kirli bir bölgede sadece “Konsantrasyonlar sınır değeri aşıyor” diyerek yorum yapmak yine hatalıdır. Önemli olan, oranın yaptığı üretim kapasitesiyle bölgeye kattığı katkıdır ki, 1000 kapasiteyle çalışan bir sistemde kesinlikle katkısı çok daha fazladır.

Diğer hava kirleticilerden bahsettim. Yaptıkları model çalışmaları ya da diğer değerlendirmelerin hepsi, hatırlarsınız, 2002-2003’te yaptığı verilerle günümüzde değerlendirme yapmışlar; yani yeni ölçtükleri herhangi bir şey yok, değişen koşullara göre aldıkları herhangi bir şey yok.

ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ YÖNETMELİĞİ AKIM ŞEMASI

Temiz üretim, sürdürülebilir yaşam için gereklidir diyoruz. Farklı enerji alternatiflerimiz mutlaka var; bunu dün de tartıştık. Bunun için de, kirliliği artık kontrol değil, kirliliği önlemek için yaklaşımlar zaten direkt ortaya konulan şeyler. Onun için de mutlaka planlamaya dahil etmemiz

gerekıyor. Bizler de, yaşanılabilir bir dünya ve Samsun için mutlaka bunların sürekli takipçisi olacağız diyorum.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ YÖNETMELİĞİ AKIM ŞEMASI

OTURUM BAŞKANI Evet, sırada değişiklik yaptığımız göre, uygun görürseniz, hukuki süreci en sonraya bırakıp bağlayalım. Sayın Telatar'ın, bugüne kadar geçen evredeki yaşadıklarını özetleyeceği bölümü dinleyelim.

Buyurun Sayın Telatar.

METİN TELATAR

(EMO Denetleme Kurulu Başkanı)

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli misafirler, değerli arkadaşlarım; hepinize hoş geldiniz diyorum.

Adım Metin Telatar. Elektrik mühendisiyim. Elektrik Mühendisleri Odası Samsun Şubesinde uzun yıllar yöneticilik yaptım, değişik görevlerde bulundum. İki dönemdir de Elektrik Mühendisleri Odasının Denetleme Kurulu Başkanlığını yürütmekteyim. Samsun'daki mobil santrallerle ilgili yürüttüğümüz Samsun Çevre Birlikteliği mücadelesinin sözcülüğünü yapmaktayım.

Aslında bu mücadele, çoğunuzun bildiği gibi, uzun erimli, yorucu oldu. Zaman zaman oldukça şiddetlendi, zaman zaman yumuşadı; ama inanın, başlangıçta hakkında hiçbir şey bilmediğimiz mobil santrallerle ilgili olarak şu anda elimizde klasörler dolusu doküman var. Bir yerinde de olumlu bir işaret ya da yasal bir mevzuatta olumlu bir yan görsem, inanın, gam yemeyeceğim. Nereden tutarsanız, nereden bakarsanız bakın, elinizde kalıyor. O kadar zorlamalarla, o kadar kayırmalarla Türkiye'nin gündemine getirilmiş mobil santraller. Ben, kısaca, bir kere Elektrik Mühendisleri Odası olarak tercihimizin ne olduğunu bir özetlemek istiyorum, ondan sonra mobil santrallerin kısaca bir tanımlamasını yapmak istiyorum. Daha sonra da bu santral-

lerin Samsun'a gelişiyle ilgili birçoğunuzun bilmediği tarafları ve 2007 yılı içerisindeki son gelişmeleri ifade etmek istiyorum. Çünkü diğer şeyleri aslında değişik toplantılarda mutlaka takip ettiğinizi düşünüyorum.

Arkadaşlar; bildiğiniz gibi, elektrik enerjisi ikincil bir enerji. Bu nedenle de, hem üretim teknolojisi seçiminde, hem de bu üretim yerinin seçiminde hassas olmamız gerekiyor. Enerji kaynakları, kömür, petrol, doğalgaz, nükleer, güneş gibi sıralanabilecek durumda. Gündemde de bunlar konuşuluyor. Tabii, bu üretimi yaparken, kaynak çeşitliliğinin de önemli olduğunu hepimiz biliyoruz. Bu nedenle, "Enerji kaynaklarını çeşitlendirirken, teknoloji seçiminde öncelik sıramız nasıl olmalı?" diye baktığımızda, bir kere, seçilen teknolojinin güvenli olması bizim için önemli. Doğal kaynaklarımızla çalışan bir sistem olması, ucuz olması, yenilenebilir ve çevre dostu olması gerekir diye düşünüyoruz. Böylelikle kaliteli, kesintisiz ve ucuz enerji üreteceğiz ve kullanıma arz edeceğiz.

İlk kuruluş maliyetleri bakımından santrallere bir baktığımızda, demin söylediğim şekilde, yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarımızdan üretim yapan teknolojiler yine bir tercih sebebi oluyor.

Arkadaşlar; üretimde böyle de, tüketimde nasıl? Aslında bir önceki oturumda onlar da kısaca gündeme geldi. Orada da çok dikkat etmemiz lazım; çünkü elektrik enerjisi depolanamıyor, üretildiği anda tüketilmelidirler. Türkiye, bu konuda da kendini gözden geçirmek zorunda diye düşünüyoruz. Özellikle eski teknolojiyle çalışan ve çok enerji tüketen demirçelik, alüminyum ve çimento gibi ağır sanayilerin Türkiye'de yaygınlaştığını son yıllarda hepimiz biliyoruz. Böyle olunca da, elbette ki sanayicimize ucuz ve kaliteli enerjiyi sunamıyoruz. Türkiye, hepinizin bildiği gibi, aslında enerji kaynakları bakımından çok çeşitli kaynaklara sahip. Ama son zamanlarda, ne hikmetse, dışa bağımlı ve pahalı enerji kaynaklarına yöneldik. Bence, onun da sebebi, kamu eliyle yürütülen, zamanında planlanan bu yatırımların şimdi özel sektörün kâr düşüncesiyle, sadece kâr düşüncesiyle bu şekilde dönmüş olduğunu düşünüyorum. Doğalgazla, ithal kömürle, petrolle çalışan santrallerin ön plana çıkmasının sebebi de bu olsa gerek diye düşünüyorum.

Mobil santrallere gelecek olursak, hocam demin söyledi, bunlar taşınabilir bir termik santral aslında; fakat yakıt olarak doğalgaz, motorin, fueloil kullanıyor. Türkiye'deki mobil santrallerin başlangıcına ve hikayesine bakacak olursak, 1998 yılında, dikkat ederseniz, Doğu'da ve Güneydoğu'da konuşlandırılmak üzere, 20 ve 30 megavat güçlerinde 4 tane mobil santral ihalesi yapılıyor. Bilindiği gibi, o bölgede hidroelektrik santral zengini; ama o zamanki koşullarda, yani 90'lı yılların sonlarında yeterli iletim hatları olmadığından, bu bölgede gerekli olan elektrik enerjisi ihtiyacını karşılayamamaktalar. Böylece, mobil santralleri çözüm olarak sundular. Ancak, bir de orada teklif edilen fiyatlara bakarsanız, oldukça kârlı bir yatırımdı bu. Bu kârı görünce dediler ki, "Türkiye'nin değişik yerlerinde daha büyük yapalım, daha çok kazanalım." Herhalde öyle demiş olmaları lazım. Mayıs 2000'de 4 tane daha ihale yapıyorlar. Bu yetmiyor, 12 Ekim 2000'de 4 tane daha ihale yapılıyor. Yani toplam 12 tane mobil santralimiz var. Aslında bugün için yok; iki tane var, ikisi de Samsun'da. Bizim mücadelemizin hikayesi de burada başlıyor.

Bu son grupta ihale edilen mobil santrallerden Cide'de ve Finike'de konuşlandırılacak olanlar, bilmediğimiz bir sebepten dolayı Bartın'a ve

Dalaman'a kayıyor. Tahminen, konuşlandırılacakları yerden dolayıdır. Fakat bu mobil santrallerin oralara konuşlandırılacağı duyulunca, ANAP'lı Bakan Cumhur Ersümer zamanında ihale edilen bu santraller, Bartın ve Dalaman'da da yine ANAP'lı belediye başkanları olduğu halde büyük bir tepkiyle karşılaşıyorlar. Belediye başkanları ciddi eylemler yapıyorlar. Böylece, o bölgelerin turizm ve tarım bölgesi oldukları gerekçesiyle konuşlandırılmalarından vazgeçiliyor. Biz, bütün bunları 2002'nin Ocak ayında öğreniyoruz. Aslında, ben şahsen basında, NTV'de, Bartın'da konuşlandırılacak mobil santrallerin orada bir halka açık tartışmayla canlı yayınlandığına şahit oldum; ama inanın ki, mobil santralin ne olduğunu bilmediğim için, çok da dikkatimi çekmemişti. Sadece orada Cumhur Ersümer'den sonra Enerji Bakanı olacak elektrik mühendisi Zeki Çakan'ın olduğunu gördüm, Bartın Valisinin olduğunu gördüm. Çeşitli yetkililer var, üniversiteden öğretim görevlileri var, konu enine boyuna tartışılıyor; ama bir öğretim üyesi arkadaş, "Vali bey" diye hitap ederek söze başlıyor ve Vali bey de diyor ki, "Bana Vali bey diyemezsin, Sayın Vali diyeceksin." Tabii, arkadaş düzeltiyor bunu, "Sayın Valim" diyor; ama yetmiyor bu, tartışma büyüyor, salondan atılıyor öğretim üyesini, hatta herkesin içerisinde

Santralin Adı	İşletecek Firma	İhale Tarihi	Kurulu Gücü (MW)	Teklif Edilen Fiyat (cent/kwh)
Hakkari	AKSA Enerji	1998	10	14.85
Idil	Idil Enerji	1998	10	10.98
Silopi	Karadeniz Enerji	1998	35	10.25
Van	Enerji Power	1998	20	8.9
Esenboğa	AKSA Enerji	Mayıs 2000	40	6.56
Siirt	KONI İnşaat	Mayıs 2000	20	6.57
İsparta	İçtaş Enerji	Mayıs 2000	20	6.59
Mardin	RASA	Mayıs 2000	20	6.49
Kırkkale	GAMA-BARMEK	12 Ekim 2000	130	4.94
*Cide/Kastamonu	CENGİZ Enerji	12 Ekim 2000	100	5.09
*Finike/Muğla	AKSA Enerji	12 Ekim 2000	100	5.28
Batman	Antalya Güç Birliği- Alke	12 Ekim 2000	100	4.85
Yomra/Trabzon	Nurol Enerji	26 Ekim 2000	100	7.031
Çarşıbaşı/Trabzon	Nurol Enerji	26 Ekim 2000	100	7.031
Bulancak/Giresun	Nurol Enerji	26 Ekim 2000	100	7.031
Ünye/Ordu	Nurol Enerji	26 Ekim 2000	100	7.031
Akkuyu/Mersin	Karadeniz Enerji	26 Ekim 2000	130	6.786

ölümle de tehdit ediyor. Bunları yazılı basından da okudum. Açılan dava sonucu, Türkiye'de bir vali, ölümle tehdit etmekten ceza alıyor.

Şu listedeki en son 5'i merak ediyorsunuz herhalde. İki tane Trabzon'da, bir tane Giresun'da, Ordu'da ve Mersin'de konuşlandırılmak üzere ihale edilen mobil santraller yüzer tip olarak düşünülmüş; fakat çıkan rakamlar yüksek olunca, bunların konuşlandırılmalarından vazgeçilmiş. Ama EMO Trabzon Şubesi dolayısı elime geçen evraklardan, belgelerden anladığım kadarıyla, Trabzon Şubesi bu işi duyar duymaz ayaklanmış ve kesinlikle böylesine kirletici bir sanayinin bölgelerinde konuşlandırılmayacağını açıklamışlar, bunda da başarılı olmuşlar.

Benim bahsettiğim, Anavatan Partili iki tane enerji bakanı, birisi Cumhur Ersümer, birisi de Zeki Çakan olmak üzere, ikisi de Yüce Divanda yargılanıyor. Yargılanma sebeplerinden bir tanesi de, Samsun'daki bu mobil santraller. Her ne kadar bir tanesi çok az ceza aldıysa da, benim vicdanımda kesinlikle aklanamadılar. Çünkü takip ettiğim kadarıyla, Türkiye'de dönen bütün ayak oyunlarının altında, bütün kirli işlerin altında imzaları yoksa da kendileri var. Bürokratlara bunu zorla yaptırıyorlar, hepimiz bunları biliyoruz.

Bu her iki santral artık kendine yer aramaya başlıyor. Ne yapmaları lazım? Yine Bartın'da ve Dalaman'da olduğu gibi, kendilerine karşı çıkılacak bir yer değil, karşı çıkılamayacak bir yer arıyorlar. Bu arada yine ANAP'lı bir Büyükşehir belediye başkanı buluyorlar ve bu başkan, bizim elimizdeki belgelere göre, yazılı olarak TEİAŞ'a diyor ki, "Samsun'a bunları konuşlandırırsanız, çıkabilecek herhangi bir karşı duruşu ben önlerim." Bu garantiyi veriyor. Bunun üzerine yetkililer bu bölgeye geliyorlar, tutanak tutuyorlar. Bu tutanaklar bizim elimizde var; aynen bu ifadeleri o bürokratlar o tutanaklarda yazmışlar.

Neticede, özelleştirerek satın aldıkları Azot Fabrikası sahasını 5 Haziran 2002 tarihinde Tekkeköy Belediyesine sanayi bölgesi olarak işletiyorlar. O bölgeyi biliyorsunuz, sanayinin yoğun olduğu bir yer oldu; tarım yavaş yavaş küçülüyor, sanayi büyüyor. Nedense, hep böyle tarım arazilerini seçiyorlar sanayileşmek için. Ama zaten oldukça kirli bir bölge. Sizler bunu en az benim kadar biliyorsunuz. Daha sonra buraya her biri 350 ton ağırlığında olan devasa jeneratör grupla-

rı, önce limana gemiyle gelip, sonra 100'ün üzerinde tekerleği olan tırlarla, yolların kesilmesi, enerji hatlarının enerjisinin kesilmesi, dere yataklarının doldurulması... Çünkü köprülerden geçmesine hiç kimse izin veremedi. O kadar devasa bir şey. Güçlülerle bunları taşıdılar. Bizim mücadelemiz başladığında, tabii ki temel atılmıştı, hiçbir şey yoktu. Biz ne yaptık? Önce bu kentin yöneticilerine gittik, önce Valisine gittik, ondan sonra Büyükşehir Belediye Başkanına gittik, "Belki yanlış bilgilendirilmişsinizdir. Bir de bizden dinleyin" dedik; fakat olumlu sonuç alamadık maalesef.

Bizim karşı çıktığımız taraf neydi? Hiçbir zaman enerji üretimine karşı çıkmamızı kimse bekleyemez, sanayileşmeye karşı çıkmamızı da kimse bekleyemez. Bizim karşı çıktığımız, 6 numaralı fueloil'le üretim yapacak olan ve korkunç derecede kirlilik yaratacak olan bu santrallerdi. Onun için, ilk önce iş ve aş, zayıf tarafımızdan bizi vurarak bölmeye çalıştılar, yöredeki halkı etkilediler. Bir Kurban Bayramında, muhtarlara birer tane kurban hediye ettiler. Ulusal basında da çıktı bu. Daha sonra, hiçbir izne tabi olmadan, hiçbir başvurusu olmadan bu santrallerin inşasına başlandı, devam etti. Tekkeköy Belediyesi mühürledi, mühürleri kırdılar. Dava açıldı, hiçbir sonuç alamadık. Hukuki mücadeleyi Samsun Çevre Birlikteliği adına Samsun Barosu yürüttü. Adaletin de nerelerde aksadığını Arif bey kendisi bizzat size anlatacaktır diye düşünüyorum.

Arkadaşlar; o zamanlar Büyükşehirin dışındaydı bu. Hatırlarsanız, Büyükşehir Belediyesi, "Benim orada bir sorumluluğum yok" dedi. Ben de diyordum ki, "Yarın Büyükşehir sınırları genişleyecek, bu yasa hazırlığı var. Büyükşehir sınırları içerisinde böylesine kirli bir sanayiye kucağımızda bulacağız." Sonuçta öyle oldu. 2007 yılında çalışmasının altında imzası olan kuruluş Samsun Büyükşehir Belediyesi'dir.

Demin hocam anlattığı için, 6 numaralı fueloil kullanılması konusuna çok da değinmeyeceğim. Bu, bizim için kabul edilemeyecek bir şey. Ben burayı geçmek istiyorum.

Samsun, birinci derecede hava kirliliğine sahip illerin başında geliyormuş. Bunu ben demiyorum, bunu söyleyen Çevre ve Orman Bakanlığı 2000 yılı Ağustos ayı bülteni. Geçen gün, İl Mahalli Kuruluna ben de katıldım. Bir madde gördüm; "Samsun'un havası çok kirli, bununla ilgi-

li birtakım kararlar alınması lazım.” Bunun altından ne çıkacak diye beklerken, her yıl alınan bir karar varmış meğerse; nasıl kömür yakılacak, neye izin vereceğiz Samsun’da, bunun kararını alacak Kurul. İl Çevre Müdürlüğünün yetkilisi, “Yerli kömürler hava kirliliği yapıyor. Onun için, zaten bunlara izin vermiyoruz Sayın Valim, ithal kömüre izin veriyoruz” dedi. “Tamam” dedik, imzaları attık. Vali yardımcısı, fakirler için “Gerçi, kömür dağıtılıyor; acaba onları ne yapmak lazım?” dedi. Yetkili, “Sayın Valim, onlar kirlilik yapıyor” dedi.

Çevresel Etki Değerlendirme Raporuna da değinmek istemiyorum. Çok da zamanınızı almıyorum.

Samsun Çevre Birlikteliği 2006’nın sonunda bir karar alıyor ve bu kararla birlikte, sözleşmesinden dolayı, çalışmadığı halde her ay 2.4 milyon dolar ödeniyor olmasını suç duyurusu şeklinde Başbakanlık Devlet Denetleme Kuruluna, Yargıtay Cumhuriyet Savcılığına, Meclis Başkanlığına yolluyorlar. Soruşturma da açılıyor tabii. Bu hakkı nereden görüyoruz kendimizde, onu Arif bey anlatacaktır biraz sonra. Bu soruşturma dosyası hazırlanıyor, Çevre Birlikteliğinde imzası olanları ifade vermeye davet ediyorlar savcılıktan. Tabii, bir diğer ayağı da bu işin bürokratları; kim yol veriyorsa, o bürokratlarla ilgili soruşturma yapılması gerekiyor. Bize cevap veriyorlar, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının Teftiş Kurulu tarafından hazırlanmış 7 sayfalık bir yazı geliyor. Yazıdan anlıyoruz ki, bu santrallerle ilgili aslında devlet kararını vermiş, bitmiş bu iş. Sözleşmesini feshetmiş, birtakım çalışmalar olmuş; ama tabii, her nasıl olduysa, yine bilemediğimiz bir biçimde, bu sözleşme yenileniyor, teminatlar tekrar alınıyor, “Üretime hazır ol” talimatı veriliyor. Böylece, seçimden önce, yani 2006’nın Eylül ayında olan bu işler seçimden sonraya bırakılıyor. Seçimden sonra, yaşanan elektrik kesintileri de gerekçe gösterilerek, santraller deneme üretimine başlıyorlar. Bir de görüyoruz ki, deneme üretimine başlayan santralin bütün izinlerini Büyükşehir Belediyesi vermeye başlıyor.

Bir Değerlendirme Kurulu kurulmuş. Bu Kurulun kendi raporunda belirttiği gibi, Mobil Santralın herhangi bir izni yok, önceden alması gereken izinleri yok; ama “Deneme üretimine başlayabilir” diyor. Orada sığındığı iki şey var. Bakanlıktan gelen bir yazı var; hocamın anlattığı

deminki rapora Bakanlık olumlu bir yazı yazmış, buradaki arkadaşlar da o yazıya sığınmışlar. Bir de elimizde tapu gibi mahkeme kararı var; bundan bir satır bahsedilmiyor. Ama demin söylediğim gibi, firma yetkilileri yürütmeyi durdurma davası açıyor Samsun İdare Mahkemesine. Bu, süratle karara bağlanıyor. O kararda, “Bu tür santraller herhangi bir inşaat ruhsatı iznine tabi değildir. Dolayısıyla, “Ben buraya bir santral kuruyorum” diye bilgi vermesi kafidir” diyor ve Samsun Büyükşehir Belediyesinin kurduğu Kurul da bu ifadeye sığınarak, bu santrallerin deneme üretim iznini veriyor.

Elektrik Mühendisleri Odası, elektrik enerji üretiminin ciddi bir planlama gerektirdiğini, bir an önce Ulusal Enerji Konseyinin kurulması gerektiğini yıllardır söylüyor. Ulusal Enerji Konseyi, her türlü siyasi dayatmayı reddeden bir anlayışla çalışmak üzere, üniversitelerden, başta TMMOB EMO olmak üzere diğer meslek odalarından ve yerel yönetimlerden oluşmalıdır. Böylelikle, elektrik enerjisi üretim teknolojileri seçilirken kullanılacak doğal kaynaklarımızın tercih sırası, hidrolik, rüzgâr ve linyit olmalıdır diye düşünüyorum. Seçilen teknolojinin güvenliği bakımından sıralaması ise, hidrolik, termik ve rüzgâr santralleri olmalıdır diye düşünüyorum. Güvensizlik sıralamasında ise, nükleer teknoloji hâlâ birinci sırayı işgal ediyor. Çevreye etkileri yönünden sıralarsak, rüzgâr, güneş, hidrolik, termik ve nükleer teknolojiler sıralanabilir. Yenilenebilir enerji kaynaklarına göre ise, hidrolik, rüzgâr ve güneş olarak sıralanabilir.

Elektrik enerjisinde kriz istenmiyorsa, önce yönetimdeki krizin çözülmesi gerekir bize göre. Mobil santraller gibi yanlış yatırımlar yerine, yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarıyla üretim yapan santraller tercih edilmelidir.

Hepinize saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI Sayın Telatar’a çok teşekkür ediyorum.

Oturuma biraz geç başlamamız ve konuların çok ciddi olması nedeniyle, verilen süreleri aşıyoruz izinimize sığınarak.

Şimdi sözü, bu işin hukuki boyutunu sizlere aktarmak üzere, Baromuzun o günkü Başkanı Sayın Arif Yılmaz Üney’e veriyorum. Zaten bizi esas güçlü kılan yer, olayın hukuki safhasıdır. O noktadan nereye geldik, bugün hangi noktadayız, Sayın Arif Yılmaz Üney onu özetleyecek.

Buyurun Sayın Üney.

ARİF YILMAZ ÜNEY **(Samsun Barosu)**

Öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum. Bu forumu düzenleyen EMO Samsun Şubeye teşekkür ederim. Ayrıca DSİ'ye de teşekkür ediyorum. Böyle hoş bir konferans salonunu tesis ve tahsis ettiği için.

Değerli konuklar Samsun Barosu için bu gün acı bir gün 5 Eylül 2001 günü meslektaşımız Av. Yusuf Altaylı yemin ederek istifa ettiği avukatlık mesleğini icra ederken vurularak öldürülmüştü. Bugün tam bu saat'te 7. yılına girdi kendisini baromuz adına rahmetle, hürmetle, saygıyla, selamlıyorum.

Hocamız, Prof. Dr. Sn. Gülfem Bakan Çevre Mühendisleri Odası Başkanı olarak Samsun'da çevre kirliliğini ve ÇED raporu ve yansımalarını anlattılar çok değerli Çevre Birlikteliği Başkanı Metin Telatar da önemli açıklamalar yaptı. Mobil Santrallerin kurulacağı illeri ve ilçeleri sıraladılar Samsun'un bu sıralamada yeri olmadığını öğrendik. Samsun Barosunu temsilen bende sizlere kısa kısa Mobil Santrallerin hukuki Safhalarını anlatmak istiyorum.

02.02.2002 tarihinde bugün bu oturumu yöneten Sn. Sadi Subaşı'nın SAMSEV başkanı olarak Samsun Büyük Otel'de tertip ettiği Samsunumuzun sorunları ile ilgili bir toplantıda o zamanki Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı halen bu görevi devam ettiren Sn. Adnan Sakoğlu, toplantıya çağrılı sivil toplum örgütleri başkanlarına birer dosya verdi. Dosya kapağında ENERJİDE YANLIŞ TERCİH SAMSUN'a MOBİL SANTRAL yazıyordu. Burada yapılan ilk değerlendirmeler Mobil Santrallerin Samsun halkının ve çevrenin sağlığını etkileyecek nitelikte olduğu şeklindeydi. Bu konuda çalışma ve görev bölümü yapmak için ÇEVRE BİRLİKTELİĞİ

KURULDU. Samsun Barosunu temsilen katıldığım bu ve devam eden toplantılarda baro olarak Samsun halkının yanında olmak yasaya açıkça aykırı olan bu idari tasarrufun iptali ile ilgili yasal girişimlerde bulunmak ve elbetteki davalar açmaktı. Değişik yansımaları olacak olan bir davaydı. Ama biz Samsun Barosu olarak Samsun halkının yanında bulunmak durumundaydık.

Samsun Barosunun açtığı dava kısaca Dalaman ve Finike de çalıştırılmak istenen Mobil Santrallerin insan sağlığına ve çevreye vereceği zararı öğrenen ora halkının karşı çıkmasıyla Samsun'a konuşlandırılması söz konusuydu. Biz 11.03.2002'de davamızı açtık nereye açtık davamızı: Samsun İdare Mahkemesine, durmadan söylüyorlar niçin Ankara Danıştay da değil de burada açtınız. Davamızın açılması için yasaya ve usule uymak durumundayız. Bu dava Danıştay'da açılmazdı. Danıştay da Bakanlar Kurulu Kararına karşı açılır en azından bunu söylemek istiyorum bizim bakanlar kurulu kararıyla bir ilgimiz yoktu. İki Mobil Santralla Türkiye de elektrik açığının kapatılması veya desteklenmesine ilişkin verilen karar bizi ilgilendiren bir konu değildi. Ama bizi ilgilendiren davada, davalı olarak gösterdiğimiz TEAŞ'ın kendisine Bakanlar Kurulu Kararı ile verilen yetkileri aşarak Bartın ve Dalaman da kurulacak olan 100MW'lık 2 Mobil Santralın, halkın sokağa çıkması ve mülkü amirinin de beraber yürüdüğü bir ortamda yapılamayacağı anlaşılınca uygun yer olarak herhalde Samsun akla gelmiş oluyor. ELEKTRİK ÜRETİM A.Ş. GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YÖNETİM KURULUNUN 10.10.2001 tarih 3/6 ve 3/7 sayılı KONUŞLANDIRMAYERİNİN DEĞİŞ-TİRİLEREK SAMSUN'A KONUŞLANDIRILMASI KARARININ İPTALİNİ talep ederek davamızı açtık.

Ama zaman içinde Sn. Metin Telatar'ın demin anlattığı olaydan anladık ki; o tarihteki enerji bakanları ANAYASA MAHKEMESİNDE YÜCE DİVAN SIFATI İLE YARGILANIRKEN ortaya, EÜAŞ'ın o zamanki genel müdürünün bir ifadesi çıktı. Esenboğa Havalimanı yolu üzerindeki Mobil Santral ihalesi yapılıncaya, ihale AKSA ELEKTRİK ÜRETİM A.Ş. tarafından alınmış. Halbuki bu ihaleyi alamayan ve 3. sırada kalan şirkete vermek isterlermiş. Meclis araştırma komisyonununun 451. sayfasında bu genel müdürün ifadesi var. Öyle olunca bu Mobil Santrallerin Samsun'a kaydırılması sanki AKSA A.Ş.

ve Cengiz Elektrik Üretim A.Ş. ye sus payı veya hediye olarak verilmiş gibi oluyor. 10.10.2001 tarihli konuşlandırma da artık anladığınız üzere şekli bir muamele bu konuşlandırmada verilen 2 santralin, Samsun'da yasanın ön gördüğü anlamda çevre ile ilgili en küçük bir çalışma yok; yer seçimi yok, su, hava, toprak kalitesi ile ilgili yine çevrenin öngördüğü hiçbir ön inceleme veya alınmış rapor yok. 31.12.2002 tarihine kadar akıl almaz şekilde ÇED'den muafiyette tanımışlar. Bu kararın zaman içinde neler yaratabileceğini düşünmedikleri için sonradan işlemler yapmaya kalkışmışlar. Samsun Barosu olarak yasal olmadığını anladık ve Anayasanın 56. maddesine dayanarak YÜRÜTMİYİ DURDURMA VE İPTALİ İSTEMLİ davamızı açtık.

Konumuz Mobil Santrallerin Samsun'da geçirdiği evrim olduğundan kısaca bu davanın safhalarını anlatmak istiyorum. Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğü Yönetim Kurulu'nun 10.10.2001 tarih 3/6 ve 3/7 sayılı KONUŞLANDIRMA YERİNİN SAMSUN OLARAK DEĞİŞTİRİLMESİ KARARININ İPTALİ VE ÖNCELİKLE ACİLEN YÜRÜTMENİN DURDURULMASI İSTEMLİ davamızı Samsun İdari Mahkemesine açtık. Hiçbir organ ANAYASA ve yasalarla verilmemiş olan bir yetkiyi kullanamayacağı gibi yasayla verilmiş bir yetkinin yönetmelikle değiştirilemeyeceği kuralına rağmen TEAŞ Yönetim Kurulu verilen yetkiyi değiştirerek Samsun'a konuşlandırma kararının yürütmesinin durdurulması ve alınan karar açıkça hukuka aykırı ve Anayasanın 56. maddesine uyulmadığından elbette ki gayri sıhhi müessesler nizamnamesi de bertaraf edildiğinden iptali gerekirdi. Talebimiz buydu.

Samsun İdare Mahkemesi, 2002/250 esas 2002/384 sayılı 26.04.2002 tarihli kararı ile açtığımız Yürütmeyi Durdurma istemli davamızı İdari Yargılama Usulünün 14/6 ve 15/1 a maddesi uyarınca yetkili olmadığını ve yetkili mahkeme ANKARA 10. İDARE MAHKEMESİ dir gerekçesi ile davamızı Ankara İdare Mahkemesi Başkanlığına gönderdi. Davamızın seyirini kısa kısa anlatmak durumundayım devam ediyorum.

Ankara 10. İdare Mahkemesi, 2002/688 esas 2002/840 kararla dosyamızı 12.06.2002 de İdari Yargılama Kanununun 15-1a maddesi uyarınca ve aynı yasanın 43/b maddesi gereğince "bende yetkisizim yetkili mahkemeyi belirleyin" demek suretiyle DANIŞTAY'a gönderdi. Danıştay'da

uzun bir süre sonra davamıza bakmakla Ankara 10. İdare Mahkemesini görevli kıldı. Elbetteki yasal olsun ya da yasal olmasın bu arada Samsun'da Mobil Santrallerin temeli atılıyor.

Ankara 10. İdare Mahkemesi 2003/130 esas sayılı dosyamızda 15.05.2003 tarihinde Yürütmeyi Durdurma talebimizi haklı görerek Mobil Santrallerin Samsun ilinde KONUŞLANDIRILMASI yönündeki idari karar ve işlem TEAŞ YÖNETİM KURULU KARARLARINDA ÇEVRE MEVZUATINA, KAMU YARARINA VE HUKUKA UYGUNLUK GÖRÜLMEMİŞTİR: İDARİ YARGILAMA USULU KANUNUNUN 27/2 MADDE VE FIKRASI NA GÖRE AÇIKÇA HUKUKA AYKIRI, UYGULANMASI HALİNDE TELAFİ GÜÇ ZARARLAR DOĞURACAĞI GEREKÇESİYLE 5 sayfalık YÜRÜTMİYİ DURDURMA KARARI VERMİŞTİR. KARAR OY BİRLİĞİ İLE ALINMIŞTIR.

Alınan karar taraflara tebliğ edildi. Böylesine muhteşem ve haklılığımızı gösteren karar var iken Mobil Santraller çalıştırılabilir mi? Bu yürütmeyi durdurma kararına karşı AKSA Elektrik Üretim A.Ş. ve davalı TEAŞ, Ankara Bölge İdare Mahkemesi Başkanlığı nezdinde itiraz ettiler Ankara Bölge İdare Mahkemesi 02.07.2003 tarihinde 2003/2704 sayılı kararıyla itirazlarını ret etti. Yürütmeyi durdurma kararını almış olan taraflar karara rağmen uzunca bir müddet santralleri çalıştırmaya devam ettiler.

ANKARA 10. İDARE MAHKEMESİ O MUHTEŞEM YÜRÜTMİYİ DURDURMA KARARINDAN SONRA 05.11.2003 GÜNLÜ 2003/130 ESAS 2003/1528 SAYILI KARARINDA NETİCE OLARAK 5 SAYFALIK KARARIN, 5. SAYFASINDA AÇIKÇA MAHKEMEMİZ,

"AMACI ÇEVRENİN KORUNMASI VE İNSANLARIN SAĞLIKLI BİR ÇEVREDE YAŞAMALARINA OLANAK SAĞLAMAK OLAN ÇEVRE KANUNU İLE ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRİLMESİ YÖNETMELİĞİ HÜKÜMLERİ DİKKATE ALINMAK SURETİYLE YAPIMI PLANLANAN MOBİL SANTRALİN KURULACAĞI YER AÇISINDAN ÇEVRE ÜZERİNDE YAPABİLECEĞİ OLUMLU VE OLUMSUZ BÜTÜN ETKİLERİ TESPİT EDİLİP, DEĞERLENDİRİLMESİNİN VE OLUMSUZ YÖNDEKİ ETKİLERİNİN ÖNLENEBİLMESİ AMACIYLA

ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRİLMESİ SÜRECİ İŞLETİLİP ÇED RAPORU HAZIRLANMAKSIZIN SÖZ KONUSU MOBİL SANTRALIN SAMSUN İLİNDE KONUŞLANDIRILMASI YOLUNDA TESİS EDİLEN TEAŞ YÖNETİM KURULU KARARLARINDA ÇEVRE MEVZUATINA, KAMU YARARINA VE HUKUKA UYGUNLUK GÖRÜLMEMİŞTİR. İPTALİ İSTENEN DAVA KONUSU İŞLEMİN, GERÇEKLEŞTİRİLMESİ PLANLANAN MOBİL SANTRALIN KONUŞLANDIRILACAĞI YERİN TESPİTİNE İLİŞKİN KARARLAR OLUP, ÇED PROSEDÜRÜNÜN İŞLETİLMESİ GEREKECEĞİ AÇIK BULUNDUĞUNDAN DAVALI İDARENİN BU YÖNDEKİ İDDİALARINA İTİBAR EDİLMEMİŞTİR. ANILAN NEDENLERLE DAVA KONUSU İŞLEMİN İPTALİNE 05.11.2003 TARİHİNDE OY BİRLİĞİ İLE KARAR VERİLMİŞTİR. 5 sayfalık bu muhteşem YÜRÜTMİYİ DURDURMA ve İDARİ TASARRUFUN İPTALİNE ilişkin kararın anlamayacak bir yanı var mıdır? Anlayamıyoruz diyorlar belli ki anlamak istemiyorlar.

Bu karara karşı; Samsun'a, yasaya, usule ve çevre mevzuatına aykırı konuşlandırılma kararı veren EÜAŞ ve müdahil AKSA Elektrik Üretim A.Ş. temyiz yoluna gitmişlerdir. Yasal haklarıdır.

Temyiz üzerine DANIŞTAY ONUNCU DAİRESİ, 2004/9540 esas 2006/60 sayılı 6 sayfalık, ANKARA 10. İDARE MAHKEMESİNDE KAZANDIĞIMIZ DAVAMIZI 25.01.2006 DA ONAMIŞTIR.

YİNE BUNUNLADA YETİNMEYEN EÜAŞ VE AKSA ENERJİ ÜRETİM A.Ş. 25.01.2006 TARİHLİ DANIŞTAY ONAMA KARARINA KARŞI KARAR DÜZELTME TALEBİNDE BULUNMUŞ DANIŞTAY ONUNCU DAİRE 2006/4282 ESAS 2007/236 SAYILI 30.01.2007 TARİHLİ KARARIYLA 2577 SAYILI İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNUNUN 54. MADDESİNDEKİ YAZILI HİÇBİR NEDENE UYMAYAN KARAR DÜZELTME İSTEMLERİNİ OY BİRLİĞİ İLE RED ETMİŞTİR.

Kısaca özetlediğim gibi mobil santraller için açtığımız ve kazandığımız davamızın geçirdiği evrim 5 seneyi kapsamaktadır. Muhteşem ve örnek bir karardır. ŞİMDİ KESİNLEŞMİŞ BU KARARA RAĞMEN MOBİL SANTRALLARI ÇALIŞTIRIYORLAR. BUNU HUKUK DEVLETİNDE YAPIYORLAR. İNANILACAK GİBİ DEĞİL.

Anlaşılmayan bir şey var mıdır? Başladığımız günden bu güne kadar bu dava yanlış diyorlar. Doğru olduğuna karar veriliyor. Bu defa verilen kararı anlamıyoruz diyorlar. Anlamayanlar mobil santrallerin şirketleri, aslında anlamayan yok. Her şey gayet açık. 2001 tarihinde alınan SAMSUN'A MOBİL SANTRALLARI KONUŞLANDIRMA KARARI O SAATTEN BERİ YOK SAYILMIŞTIR. Bu karar anlaşılamiyorsa idari yargılama usulünün maddeleri var. İdari Yargılama Usulünün 29. Maddesinde, sıkıntıya girmişseniz gider mahkemeye sorarsınız. "Ben bunu anlayamıyorum veya verdiğiniz kararlar arasında benzerlik yok dersiniz dilekçenizi veririrsiniz yüksek mahkeme size cevabını verir." Şimdi mahalli basından iyi niyetli bir muhabirin santral yöneticileriyle yaptığı söyleşi sonunda, bizler için, (buyursunlar konuşalım buyurmuşlar) nerede konuşulacak ne konuşulacak yüksek mahkemelerde 5 yıl konuştuk. Mobil santral binasına giderek müdür veya şeflerle konuşulacak. Ne konuşulacak, böyle gayri ciddi teklif olur mu mahkeme kararıyla yok sayılmışsınız, yaptığınız bütün işlemler yasaya aykırıdır. Mahkeme kararı tartışılmaz.

Mahkeme kararının uygulanması, idari yargılama usulü yasanın 27/2 maddesinde, açık şekilde aynı yasanın 28/4 de gösterilmiş. Yasa hiçbir şeyi açık bırakmaz ne diyor orada eğer böyle bir karar verilmişse bu karar yürütmenin durdurulması kararı ise 27. maddenin öngördüğü anlamda, AÇIKÇA HUKUKA AYKIRILIK ve İLERİDE TELAFİSİ MÜMKÜN OLMAYACAK ZARARLAR doğacaksa, o zaman yapılacak tek şey kalıyor. Etkili ve yetkili makam kim ise, o 30 gün içinde bu kararı uygulayacak. Nasıl uygulayacak. Yine aynı maddenin 4. bendine göre, daha önce hiçbir işlem yapılmamış gibi konuşlandırma kararı yok demek. Samsunla ilgili alınmış mobil santral kararı artık yok demek. Yüksek mahkeme bununla da kalmadı, Ankara 10. İdare Mahkemesi, o mahkemenin sayın başkan ve sayın üyelerini burada saygı ve hürmetle selamlıyorum, 3 bayan hakim, başkan bayan. Onlar o gün bir saat yirmi beş dakika duruşma yaptılar hiç unutmuyorum 05.10.2003 günüydü, mobil şirketler Hollanda'dan baca gazı uzmanı getirtmişler ne usulde yazıyor ne yasada, bugün ne iddia ediyorlarsa o günde aynı şeyi iddia ediyorlardı mahkememiz kararını verdi.

Şimdi ANAYASAMIZIN 138. Maddesinin 4 başlığını birlikte okuyalım. “YASAMA VE YÜRÜTME ORGANLARI ile İDARE MAHKEME KARARLARINA UYMAK ZORUNDADIR. BU ORGANLAR ve İDARE, MAHKEME KARARLARINI HİÇBİR ŞEKİLDE DEĞİŞTİREMEZ VE BUNLARIN YERİNE GETİRİLMESİ GECİKTİREMEZ” der. Bu nedir anayasa hükmüdür. Sayın bakan gelmiş Ordu'dan Samsun'a seçimden önce konuşuyor diyor ki “mahkeme kararına rağmen biz mobil santralleri çalıştırıyoruz. Hayırlı olsun” suçlar vardır ama birde anayasa suçu vardır bu çok korkunç bir suçtur. İnanınız meclis araştırma komisyonunda ve elbette ki mecliste, yüce divana sevk edilen ve mahkum olan Bakan da o şekildeki bir tasarrufun kurbanıdır. Ne acıdır ki sayın bakan Ordu ilimizde Kanser Erken Tanı merkezini açıyor oradan Samsun'a gelerek, adı KANSER SANTRALI OLAN KAPATILMIŞ MOBİL SANTRALLARI MAHKEME KARARLARINA RAĞMEN BEN ÇALIŞTIRIRIM diyor. Halbuki anayasamızın 138. maddesinin bir dayanağı var o nedir? Yine Anayasamızın 2. maddesinde hiçbir şekilde değiştirilmesi teklif edilmeyecek değiştirilemeyecek olan maddede yüce ATATÜRK'ÜN bize emanet ettiği CUMHURİYETİN temel niteliklerinden bir tanesi olan HUKUK DEVLETİDİR seksen küsur sene sonra hala hukuk devleti tartışılacaksa olmaz. HUKUK DEVLETİNDE MAHKEME KARARLARINI UYGULAYACAKSINIZ, mahkeme kararını yok sayamazsınız. Sayarsanız hukuk devletini tanımıyorsunuz demektir.

Üzüntü verici bir durum var Mobil Santrallerin çalıştırılması meselesi zaman içinde halkımız bu konuda değişik konuşmalarla yumuşatmaya çalışıyorlar. (Mobil Santrallerin yetkileri ve elemanları) “yaptığımız çalışma hukuka uygun santraller insana ve çevreye zarar vermiyor diyorlar” aldatıyorlar. Mahkeme kararını hiç kimse konuşuyor mu konuşmuyor sanki böyle bir karar yok çevreye zarar gelecek yasaya aykırı usule aykırı ama bir karar var. Bu karardan sonra hiç kimse bu santralleri çalıştıramaz çalıştırsanız ne olur o zaman 5237 sayılı ceza yasamızın 257. maddesine göre bunu çalıştıranlar görevi kötüye kullanmış olurlar bunun hiç ilerisi gerisi yoktur ceza yasalarımıza yazılmış her ne kadar şimdi suç işleyenler hakkında sanık bile diyemiyorsak gayet kibar şekilde şüpheli diyorsak uyum yasaları çerçevesinde yeni ceza yasamız

her zaman şüpheli demez. BAĞIMSIZ YARGI ONU YOK SAYANLARA DA LAZIM OLUR. GÜN OLUR HATIRLARSINIZ ŞÜPHELİ İKEN SANIK, SANIK İKEN HÜKÜMLÜ OLURSUNUZ. O ZANAN BAĞIMSIZ YARGI KARARINI TANIRSINIZ.

Mobil Santralin çalıştırılmayacağı hakkında kesinleşmiş Ankara 10. İdare Mahkemesinin kararı var. Eğer bu karar uygulanmıyorsa 5237 sayılı yasamızın 257. Maddesine değilde suçun işlendiği tarihte yürürlükte olan 765 sayılı eski ceza yasamızın 240. maddesindeki görevi suiistimal ise yine de mahkumiyeti ön görür. Kurtuluş yok. HUKUK DEVLETİNDE YAŞIYORUZ.

Arkadaşlar bu şekilde devamla ortada, hiç kimse kanunun verdiği güç kadar dik duramaz bir mahkeme kararı var bu mahkeme kararını anlamıyorsan her ne kadar “30 günlük süre içerisinde bu karar yerine gelecek” deniliyorsa o kararın o 30 günlük içerisinde anlamıyorsan “bunu nasıl anlayacağım” diye gidip mahkemeye sorma hakkın varsa sormamışsan o senin bileceğin iş anlayamayacak bir şey yok ki o kadar açık ve net ki Dava bitmiş. Suç işlemelere devam ediyorsunuz. Kanun tanımıyorsunuz. Bizimle ne konuşacaksınız?

Şimdi ne olacak? Bir karar var adamlar geldi santralleri açtı çalıştırıyorlar. Hep sorulan bu. Başta Anayasal suç işleniyor. Gün olur yaşayan görür mahkum olacaklar. Bu işe alet olanlar mahkum olacak, ceza yasası ve diğer yasalarımız bu konuda amir hükümler getirmiş. Hiç birisi yerinden oynamış değil aynen duruyor ayrıca bizim de bu tür işlemlerle işlerle ilgili dava ve müracaat hakkımız var şikayet hakkımız var elbette kullanacağız. Bir bölümünü kullandık.

Değerli başkanım Samsun Barosu Başkanı Sayın Gürel burada, SAMSEV Başkanı Samsun sevdalısı hayatı boyunca bunun mücadelesini vermiş Sayın Subaşı burada, Samsun'un yetiştirdiği Bilim Adamı Mühendislik Fakültesi Çevre Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Prf. Dr. Sn. Gülfem Bakan burada, yıllarca Samsun halkı için Baromuzun ve çevre birliklerinin verdiği mücadelede bize destek olan çalışkan ve dava adamı Çevre Birlikteliği Başkanı, Sayın Metin Telatar burada sizler buradasınız. Elektrik Mühendisleri Odası ve diğer Mühendis odalarının başkan ve yönetim kurulu üyelerini unutmam mümkün değil, hiç durmadınız, hiç kimseden korkmadınız bildiğinizi açık yüreklilikle her

verde söylediniz karar çıktığı zaman gelip hayırlı olsun diyebildiniz bunları unutmak mümkün mü bu onurlu mücadeleler Samsun halkı için değil miydi?

Devam ediyorlar Mobil Santrallar çalışıyor gelin görüşelim diyorlar görüşerek ne yapacaksınız kaplumbağayı bilirsiniz tehlikeyi görünce başını içeri çeker ama tehlike geçince yavaş fakat emin adımlarla yoluna devam eder. Yapılan bu, ama bazen o kaplumbağa kendisine ait olmayan yollara da girer. Ben geçebileceğini sanmıyorum. **TÜRKİYE CUMHURİYETİ BİR HUKUK DEVLETİDİR, HUKUK DEVLETİNDE MAHKEME KARARLARI UYGULANIR, HUKUK DEVLETİNİN TEMELİ BAĞIMSIZ YARGIDIR. BU YARGI BİR GÜN KARAR TANIMAZLARA LAZIM OLACAKTIR. TEKRAR TEKRAR YASA VE MAHKEME KARARLARINI TANIMAYANLARI UYARİYORUM.**

Çok değerli arkadaşlarım, bittimi her şey hayır. Biter mi, Samsun Barosu 580 avukatıyla mutlaka bir yol yöntem ve çare bulacaktır hiç kuşku-nuz olmasın.

Yeni Ceza Yasamızda neler var 5237 sayılı yasamızda çok değişik maddeler var ceza yasamızın 181, 182, 183 ve 184 maddeleri var. Bunları unutmamanız gerekiyor gürültü için dahi madde konulmuş bunlar hep çevre ile ilgili eğer zarar verildiği sabitse müracaatınızı yapacaksınız Cumhuriyet Başsavcısı incelemesini yapacak yasa ihlal edilmiş ise davalar açacak mahkemeler gerekli cezaları verecek göreceksiniz. İşlenmiş suç vardır. İşlenmekte olan suç vardır. İşlenecekte olacaktır.

İnsanın aklına şu geliyor bunca mücadeleden sonra yani bu konuda uğraşacak mıyız hayır. Yeni sıkıntılar geliyor, nedir onlar **TERMİK SANTRALLAR**, geleceği söylenen Termik Santrallar gelmeden Samsun halkına ve elbetteki halkımıza durum anlatılmalıdır. Ama yasayı asla unutmadan ve yasayla ilgili meseleyi göz ardı etmeden mahkemelerin verdiği kararı hiçbir zaman hiçbir yerde akıldan çıkarmadan her yerde her zaman uygulanacak karar olduğunu ne zaman nerede olursa olsun **SAMSUN BASOSUNUN SAMSUN HALKININ SAĞLIĞI İÇİN, GELECEĞİ İÇİN, BU ÜLKENİN HAVASI SUYU TOPRAĞI İÇİN ÇOCUKLARIMIZ İÇİN, ÇOK ÖNEMLİ BİR DAVA KAZANDI-**

ĞİMİZİ ASLA UNUTMAYINIZ. ÜNİVERSİTELERİMİZ ÇEVRE MÜHENDİSİ YETİŞTİREN ÜNİVERSİTELERİMİZ SAMSUN BAROSUNUN KAZANDIĞI BU DAVA DOSYASINI ÖĞRENCİLERİNE İNCELETTİRMESİNİN ÇOK YERİNDE OLACAĞINI DÜŞÜNÜYORUM BUNDAN SONRADA BUNLARI YAŞAYACAĞIZ. AFŞİNELBİSTAN VE YATAĞAN TERMİK SANTRALLARININ ÇEVREYİ VE İNSANLARI NASIL YOK ETTİĞİNİ ASLA UNUTMAYACAĞIZ. Tekrar ediyorum yeni ceza yasamızda çevre ile ilgili çok önemli 4 madde var bunlar yeni bir sıkıntı doğduğu zaman, şahsen veya gruplar halinde, savcılıklara şikayetinizi yapabilirsiniz gerekli inceleme yapılır suçlular cezasını çeker sizlerin de anayasamızın 56. Maddesine göre dava hakkınız var. Samsun Barosu Mobil Santral davasını 56. Maddeye göre açtı ve kazandı. Bu örnek mücadele unutulmamalıdır.

En büyük hak, Allahın insanlara verdiği **YAŞAMA HAKKIDIR.** Mobil Santrallar içeceğiniz suyu, teneffüs ettiğiniz havayı ve üzerinde yaşadığımız bizlere yiyeceklerimizi veren toprağımızı ve elbetteki tüm canlıları ve sizleri zehirliyor. Çocuklarımızı ve ülkemizi artık 3. Dünya ülkelerinde bile çalıştırılmayan bu felaketten korumak zorundayız. Unutmayınız **TERMİK SANTRALLAR DE KONUŞULUYOR BUNLAR DA GELİRSE ÇARŞAMBA ve BAFRA OVALARI DA ARTIK YOK DEMEKTİR.** Mobil Santrallarda, yeni yol arayanlar inanınız ki Termik Santrallar için de bu yoldan geçmek isteyeceklerdir. Çok yakın tarihte de içinde ve Türkiye ye yeter üretim yapan Çarşamba ovası artık yok olur. Çarşambanın bağlı köyler muhtarlarını da buradan 5 yıl önce uyardığım gibi tekrar uyarıyorum halkımızın bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu aynı zamanda **GAYRİ SİHHİ MÜESSESELER NİZAMNAMESİ VE ELBETTE Kİ KURULMADAN ÖNCEKİ TEMEL ŞARTLARDAN BİRİ DE HALKI BİLGİLENDİRMEKTİR. KİMSE PEMBE TABLolar ÇİZMESİN.** Bizler hiçbir zaman istihdama karşı olmadık, olmayız vatanını seven istihdama karşı olur mu? Samsun'a kurulacak doğru fabrikalara üretim yapacak kuruluşlara bunca işsize iş imkanı sağlayacak sağlığa zararsız işletmelere kim karşı çıkar bu ülke bizim.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI Sayın Üney, her zaman ki kararlı, inanmış bir hukukçu edasıyla tavrını ortaya koydu. Bize güç verdi arkadaşımız. Gerçekten Baromuz, Samsun'da ayakta kalan kuruluşların başında geliyor. En büyük güvencemiz kendileri. Kendilerine bir kez daha teşekkür ediyorum.

Evet, son derece önemli bir konuyu yetkili ağızlardan, bugüne kadar bu kavgayı sürdürenlerden dinlediniz.

Gülfem Bakan hanımefendiye soru soracak arkadaşlarımız varsa, önce onların sorularını almak istiyorum. Çünkü kendisini yolcu edeceğiz, gidecekler. Sonra da kısa bir toparlama yapıp oturumu kapatacağım.

Sayın Bakan'a sorusu olan arkadaşımız var mı?

OTURUM BAŞKANI Buyurun.

SALONDAN Mobil santrallerin altında, üniversitenin talepleri doğrultusunda bir gözlem evi filan yapıldı mı, böyle bir şey var mı?

Prof. Dr. GÜLFEM BAKAN Hava kirliliği ölçüm istasyonu şeklinde gezici bir araç var; bölgede ölçümler yapıyor.

SALONDAN Baca gazı veyahut da mobil santralle ilgili olarak onların bulunduğu ve sizin de kullanabileceğiniz bir yer var mı?

Prof. Dr. GÜLFEM BAKAN Öyle bir yer yok. Ama Çevre İl Müdürlüğü'nün kurdurduğu bir ölçüm istasyonu var; onun da yer seçimi hatalı. Kendilerine de söyledik. Hâkim rüzgarlara göre seçilmemiş. Dolayısıyla, İl Müdürlüğü'nün şu an veri topladığı, sürekli düşük ölçüm alan bir ölçüm istasyonu var.

SALONDAN Üniversite olarak, resmi olarak böyle bir başvuru yaptınız mı ilgili mercilere?

Prof. Dr. GÜLFEM BAKAN Dediğim gibi, gezici araçla ölçüm alınıyor orada. Ancak, üniversiteye belki sorulabilir. Ben, üniversite adına yorum yapmak da istemiyorum.

OTURUM BAŞKANI İzin verirseniz, o Bölümün Başkanı Sayın Prof. Dr. Osman Nuri Ergun'dan aldığım bir bilgiyi sunayım."Şu anda, o bölgede en son cihazlar getirilerek donatılmış bir araçla, hem gece, hem gündüz, gezerek ölçüm yapılıyor. Ancak, sonuçların net olarak alınabilmesi için zamana ihtiyaçları olduğunu; çünkü şu anda tesis yetkililerinin çok büyük bir çabayla koruma yaptıklarını" söylüyor., "İlk baştaki kükürt dioksit oranların hemen arkasın-

dan düşmeye başladığını, ama bunun sürdürülmesinin mümkün olmadığını, çünkü kireç taşıyla sağlanan bu engellemenin maliyeti çok yükseleceği için sürdürülmesine imkân olmadığını, en sonunda bu tespitlerin yapılacağını" belirtiyor. Sayın Bakan'ın söylediği gibi, Çevre İl Müdürlüğü'nün de, alınabilecek en düşük değerlerin bulunabileceği şekilde konuşlandırılan bir cihazla ölçüm yaptıklarını biliyoruz... Tabii, bu bir kayırmacılık, bir korumacılık içerisinde yürüyen tespitlere son derece şüpheyle bakmak durumundayız. Üniversitenin açıklayacağı rapor halinde Samsun kamuoyu tarafından çok daha rağbet görecektir.

Evet, başka sorusu olan arkadaşımız var mı?

Zaten Samsun artık bu konuda o kadar bilgilen-di ki, özellikle buraya gelenler tanıdık simalar, soru sormaya gerek duyacak kimse yok herhalde.

O zaman, konuşulanları özetleyerek bir bağlama yapayım izin verirseniz.

Değerli dostlar; her şeyden önce, Samsunlu olarak, Samsun'da yaşamını sürdüren bizlerin, sizlerin olmazsa olmazları vardır. Kentlilik bilinci bunu gerektirir. Dolayısıyla, bunların başında da sağlıklı yaşam şartı gelir. Bu kentte her insanın sağlıklı yaşamını tehdit eden her türlü unsura, en başta bu kent adına görev verdiğimiz seçilmişler ve atanmışların tedbir alması gerekir.

Başta da söylediğim gibi, bu kentin bir sıkıntısı var; bu kentte, atanmış ve seçilmişlerin bir tarafta, Samsunluların başka bir tarafta kalabildiği gibi bir yanlış yaşıyoruz. Bu kentin, bu yanlış ivedi şekilde gidermesi lazımdır. Sayın arkadaşlarımızın söylediği gibi, bu olayı gündeme ilk taşıyan Ticaret ve Sanayi Odası Başkanımız olmasına rağmen, Başkanlık makamı o günden bugüne santral konusunda yok. Bu santralleri Samsun'a davet eden Sayın Büyükşehir Belediye Başkanımız davet edilmiş, ama O'da burada yoklar. O yöre halkının temsilcisi ve onların haklarını korumakla görevli seçilmiş Tekkeköy Belediye Başkanı, Kutlukent Belediye başkanı, Çarşamba Belediye Başkanı burada yoklar.

Bu arada, Samsun adına görev yapan Çevre İl Müdürlüğü burada yok. Güvenilir rakamlar sunmuyor, güvenilir bir çaba içinde değil. Sağlık Müdürlüğü, üzerine düşen görevi yapmıyor şu anda, yapamıyor. Sanki bir güç, Samsun'un üzerine çöreklenmiş. Birtakım güçler ya da Samsun'u gözden çıkartmışlar... Bunun adını koymak gerekiyor. Bunu soruyorum son zamanlar-

da, burada da soruyorum. Samsun adına biçilen gömleğin adını artık koymak lazım. Bugün bize dayatılan mobil santral, gemi söküm tezgahları, daha sonra termik santraller, Türkiye'de hiçbir kentin istemediği yatırımlardır.

Biz yatırıma açız. İşsizlik ortalaması Türkiye ortalamasının üzerine çıkmış bir kentte yaşıyoruz. Bu kadar zor şartlardayken, hangi sanayi kuruluşuna kim karşı çıkabilir ki, biz karşı çıkalım! Ama maalesef, bu konuda çaba sarf eden sivil toplum kuruluşlarını neredeyse yatırım ve Samsun sanayisinin düşmanı ilan edecekler. Bu yanlışlığı gidermek zorundayız.

Basına teşekkür etmek istiyorum. Bu olayın başladığı ilk günden itibaren olayı gündemde tuttular, bize destek verdiler. Ama bir noktanın altını çizmek istiyorum. Olmazsa olmazlardan bir tanesi de basınımız. Basınımız tarafsız kalamaz. Yerel basın için söylüyorum; yerel basınımız tarafsız kalamaz. Yerel basınımız Samsun halkının çıkarlarının yanında her halükarda yer almak durumundadır. Ancak, son zamanlarda bu konuda biraz gevşeme gördüğümü söylüyorum ve izin verirlse, Manşet gazetesinin bir farklılığını izlediğim için, hakkımı teslim etmek istiyorum. Bugünlerde özellikle çok yoğun bir şekilde tavrını net olarak sergiliyor. Basının desteğine ihtiyacımız var, basının yanımızda olmasına ihtiyacımız var. Basın Samsun halkının yanında yer aldığı sürece, biz kolay kolay yıkılmayız; ama bize paratoner görevi yapacak olan kuruluşlar birer birer kenara çekilirlse, sivil toplum kuruluşlarının yaptırım gücü yoktur, devlet değildir. Bizler yanlışları ortaya koyarız, projeler üretiriz, projeleri getiririz, mahkeme kararını alırız; ama bu kentin Valisi, bu kentin Cumhuriyet Savcısı, bu kentin Büyükşehir Belediye Başkanı, bu kentin önemli oda başkanları eğer görevlerini yapmazlarsa, o noktadan sonra yapılacak olan şey bunun tanrıya havale edilmesidir. Biraz evvel söylediğim gibi, geçmiş dönem Baro Başkanım bunun yasal sorumluluğunu bugün de taşı-maktadırlar.

Bu, uzun vadeli bir iştir. Bunun zararını görme-yebiliriz kısa sürede, hissetmeyebiliriz; ama ısrarla söylüyor bütün bilim adamları, içme suyu-muz orada, Samsun rutubetli. Görüyorsunuz, son günlerde yapış yapış geziyoruz nemden. Bu santrallerin bacasından çıkan kükürt dioksit en iyi filtrasyonla ancak yüzde 90 filtre edilebilecektir. Bunun yüzde 10'u kaçak demektir. Zannediyorum, 1000 ton fueloil'den çıkacak olan 40 ton civarında kükürt dioksit var, kükürt var; filtre sonrası bunun 4 tonu doğaya salınacak. Düşünebiliyor musunuz, en iyi filtre edilmiş şekliyle, günde 4 ton kükürt dioksitin nemle birleşme-

si halinde oluşacak sülfürik asit zerreciklerinin yere inmeyeceğini nasıl ve kim iddia edebilir?! Yarın belki de bu günkü yöneticiler burada olmayacaklar, ama Samsun halkının yaşadığı bu dramı hiç kimse "Pardon" diye geçiştiremeyecek. Onun için, tarafsız kalmak gibi bir hakkımızın olmadığını sayın yöneticilerimize buradan hatırlatmak istiyorum.

Biz bir Gaziantep örneğini yaşayamazsak, Bartın örneğini yaşayamazsak, biz bu kentte birlik olamazsak, bu kent bizim altımızdan kayar ve kayıyor sevgili arkadaşlar. Belki farkında değiliz, ama her gün bir şey kaybediyoruz. Siyaseten güçlü değiliz, siyaseten yokuz. Türkiye'de siyasi gücü olmayan hiçbir ilin ayakta kalması mümkün değil. Bu nokta da Samsun insanlarının da sorumlulukları var, bizlerin de sorumlulukları var. Biz, hakkımızı aramasını bilen bir toplum olamadık; sorgulayamıyoruz, hesap soramıyoruz, yeri geldiği zaman tavır koyamıyoruz. Bunları yapamadığımız sürece, bunun üzerine daha nice mobil santraller veya nice kötü yatırımlar Samsun'a gelecektir; çünkü demin Sayın Baro Başkanımın söylediği gibi, yer aranırken sesi çıkmayacak yer olarak burası seçilmiş. Böyle bir kentin içerisinde yaşamının gerçekten güçlüğünü yaşıyoruz hepimiz.

Gaziantep, Türkiye'nin en kalkınmış illerinden bir tanesi. Teşvik dağıtılırken, haklı olarak belki de onlara teşvik verilmedi; çünkü çok kalkınmış bir il. Ama buna bayrak açtılar. Kim bayrak açtı, biliyor musunuz; başta Vali var, başta tüm milletvekilleri var, Büyükşehir Belediye Başkanı var ve o kentin Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı var. Tabii ki o kentin sesi çıkacaktır. Ben kendi kentimi savunamıyorsam, benim kentimin sesi çıkmayacaktır ve bundan sonra da buna benzer felaketleri yaşamak zorunda kalacağımızın endişesini taşıyorum.

Böyle bir oturuma katıldığınız için ve özellikle bütün bu işleri dinlemesi gerekenlerin olmadığı bir ortamda zaman ayırdığınız için, hepinize EMO adına ve oturuma katılan konuşmacılar adına teşekkürlerimi sunuyorum. Saygılarımı sunuyorum. (Alkışlar)

SUNUCU Sayın Sadi Subaşı, Sayın Arif Yılmaz Üney, Sayın Metin Telatar'a plaketlerini vermek üzere, EMO Samsun Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi Sayın Adnan Korkmaz'ı kürsüye davet ediyorum.

"Enerji Krizi, Sorunlar ve Çözüm Önerileri" konulu panelimiz 14.30'da başlayacaktır. Teşekkür ederiz.